

ACC. N:R. M. 8883:1-6,

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Inga Osterman-Tillström
Härad: Skytts ..... Adress: Ängagården, Tutaryd
Socken: Skanörs stad ..... Berättat av: Lotsen Ejlert Tegner
Uppteckningsår: 1942 ..... Född år 1879 i Falsterbo

Lotsning och sjöfart.

s.1-6.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR M. 8883: /

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lotsning och sjöfart:

Jag är av gammal lots- och sjömannafamilj. Min farfar Johannes Nilsson var skeppare och sedan lots i det privata lotssällskap "Öresunds lotssällskap", vilket i mitten av 1800-talet bildades av sjökaptener och styrmän här nere. Danska och svenska lotsar konkurrerade då om lotsningarna och ofta gick det så hett till att danskar och svenskar i yrkeskriget hetta kastade varandra överbord. Farfar var med om detta s. k. lotskrig, men jag var bara pojke när han dog, så jag minns inte hans historier härom.

Min morfar var också sjökapten och gick på Santos och Rio, där gula febern då rasade. I Santos blev han till sist också smittad, dog på resan därifrån och begrovs i Alexandria. Det var nästan en dödsdom för sjömännen att gå på Santos eller Rio den tiden, men den som var mönstrad i en båt hade ju ingenting annat att göra än att följa med, och det var inte alltid folket ombord fick veta att färden gick dit förrän de voro ute på sjön. Många svenska sjömän återvände aldrig hem efter de färderna.

Uppteckna-
ren: Öresunds
lotssällskap
bildades
1872.
Ur "Min-
nesalbum
över lots-
verkets
personal."

ACC. NR - M. 8883:2.

2
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lotsveket tog sedan hand om lotsningarna här nere . Södra lotsstationen förlades till Skanör och ett tjugotal lotsar placerades här med överlots Stjernberg som chef. Denne var emellertid en f. a. militär , som tog något av den militära andan med sig i den nya tjänsten. Men lotsarna hade svårt att finna sig i hans stränga fasoner och militäriska drill och som en protest mot detta slutade flera av lotsarna bl. a. Oskar och Sverin Klein i Skanör och Jan Pettersson i Falsterbo. Nya lotsar togs då in, bland dem min far. Det var i början på 80-talet. De som inte hade hus i Falsterbo måste då på Stjernbergs order flytta till Skanör och vi hörde till dem. Kronnow och Petter Pettersson Ahlström var däremot husägare och stannade kvar i Falsterbo vilket onekligen hade sina sidor för dem. När Stjernberg hade användning för dem kallade han dem nämligen till Skanör genom särskilda överanskomna signaler på sin signalmast , och då gällde det för Kronnow eller Pettersson Ahlström inte att gå från Falsterbo till Skanör utan att springa så fort de kunde. Då de lotsar som voro hemma den tiden delade vakten pr

dag måste för övrigt de båda falsterboarna föra ett högst rörligt liv. Senare ordnades det dock så att de båda herrarna fick hel dagvakt i Skanör, och man såg dem då ofta på backen utanför lotsutkiken, vilken var inrättad på taket till Stjernbergs överlotsbo-ställe.

Detta var på segelfartygens tid, och vid ostlig vind passerade massor av fartyg från Östersjön medan de som skulle till Östersjön ankrade här ute på redan. Som pojke räknade jag en gång till omkring 300 segelfartyg på en gång - en ståtlig syn!

Lotsarna hade ett arbetsamt yrke på den tiden. De skulle lotsa fartygen genom sundet upp till Norra lotsstationen och i normala fall, alltså med god vind, tog det en 7 å 8 timmar att lotsa en segelbåt upp till Svinbådarnas fyr~~sepp~~ utanför Höganäs, var vinden dålig kunde det ta många dygn. Hemresan fick lotsensedan göra med tåg till Malmö och därifrån i alligens till Skanör. Var det i den riktigt bråda tiden var för övrigt överlots Stjernberg honom till mötes på vägen till Skanör och befallde honom att direkt som

ACC. NR. M. 8883:4

4
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

han kom hungrig och trött i sina tunga oljekläder gå ner till den väntande lillbåten som skulle föra honom ut till nästa fartyg som låg väntande på lots. - För sitt arbete hade lotsarna en lön på 25- 30 kr. i månaden samt lotspenningen oavkortad. När det var goda tider kunde den sammanlagda inkomsten på ett år gå upp till 2000 kr. - Numera är detta lönesystem ändrat så att lotsarna få en högre kontant lön och till staten lämna 60% av lotspenningarna.

De lotsar, som denna första tid hade namn på -son ålades att byta namn. Jag minns, när jag var en 5 års pojke, att far kom hem en dag med en papperslapp på vilken en 3 å 4 namn stod antecknade. "Men Stjernberg tyckte Tegnér var lämpligast," förklarade far och så kom det sig att han kom att heta Anders Tegnér i stället för Anders Nilsson.

Lotsverket höll båtarna till lotsarna - på fars tid var det en sötare kutter och två mindre däckade, 4-an och 5- an samt två öppna båtar 7-an och 13-on. Störst-båten gick gemenligen under namnet "snopp" eller egentligen "snapp opp". År 1898 utbyttes

ACC. N:R M. 8883:5.

5
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

den stora kuttern mot lotsångaren Malmö, vilket mycket underlättade lotsarnas arbete.

Själv kom jag som seden här var på sjön så snart jag läst fram, alltså i 16-årsåldern, då jag mönstrade som jungman på barken Augusta tillhörig Björkegrens rederi i Simrishamn och med en skeppare därifrån, Gustav Nilsson, som kapten. Hyran var lovad till 18 kr. men när den skulle betalas fick jag 20. Andra året på sjön höjdes hyran till kr. 25 i månaden. Den andra båten jag kom i var järnbarken Diana av Härnösand med skanörsskepparen Severin Pålsson och hans bror Janne som styrman. Från Hamburg gick vi då på Australien, Afrika och Nya Zeeland. I Liverpool lastade vi alltslags styckegods, pianinon inte att förglömma, och när vi kom hem till England igen hade vi med oss fina träslag dels från Tasmanien dels från Nya Zeeland, där det särskilt var kairiträd vi lastade, samt ull från Australien. Kosthållet ombord var naturligtvis inte så över sig på dessa långresor - det var salt-ä ärter och bruna bönor, lutfisk och den salta soppa vi kallade sluring veckan om, en-

ACC. N. R. M. 8883:6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dast på söndagarna bjöds på konserverat kött. En plåga var knallar-
na, de hårda skorpor, som blev så fulla av mask, att när man doppade
dem i kaffet måste man skumma av masken- men man var tillräckligt
ung och hungrig den tiden för att det skulle gå ner ändå.

När jag 1907 blev lots i Skanör var vi endast 14 lotsar där
och det var vi enda till lotsångaren Skanör indrogs, vilket
skedde när Drogden blev fördjupad till 25 engelska fot/vi hade
23 $\frac{1}{2}$ fot i Flintrännan/. Till sist var vi bara 6 lotsar, men antalet
måste åter ökas när kriget kom. Under detta hade vi utom de van-
liga lotsningarna upp till Kullen kustlotsningar ända upp till
Göteborg och norska gränsen. Den värsta resa jag under min tid
som lots haft var emellertid en vanlig resa upptill Kullen med
en 4-mastad bark, vindförhållandena var nämligen sådana att vi fick
kryssa hela tiden och resan tog fyra dygn- och då gjorde vi ändå
inte som skepparna förr i världen som aldrig kunde segla förbi
Helsingör utan att lägga till och vänta i denna mötesplats för sjö-
folk.